

Falende ict-projecten kosten de overheid jaarlijks 4 tot 5 miljard euro. Zei Hans Mulder, die onder meer overheden adviseert bij automatisering, onlangs tijdens de eerste hoorzitting van de parlementaire commissie ict. Anders gezegd: eenderde van de Nederlandse gasbaten verdwijnt jaar in jaar uit in het ict-gat. Schrikbarende cijfers. Maar, benadrukte Mulder, het zijn schattingen.

Kloppen ze? Mulder is onder meer werkzaam voor de Amerikaanse Standish Group. Hoor je ergens een schatting over ict-kosten, dan hoor je kort daarna ook al snel Standish. Halverwege de jaren negentig publiceerde dit instituut een serie rapporten over mislukkingen in de automatisering. Volgens deze rapporten zou slechts een vijfde van alle softwareprojecten succesvol zijn.

De faalcijfers van Standish zijn omarmd door informaticawetenschappers en ict-adviseurs. Overal duiken ze op. Ten onrechte, stelt Chris Verhoef, hoogleraar informatica aan de VU in Amsterdam. Verhoef, die de commissie ook te woord stond, deed in 2010 met Laurenz Eveleens onderzoek naar schattingskwaliteit bij ict-projecten. Volgens hun studie, *The Rise and Fall of the Chaos Report Figures*,

hebben de Standish-cijfers geen enkele betekenis.

Dat komt ook door de manier waarop het instituut succes definieert, zeggen de Nederlandse onderzoekers. Een project is volgens Standish succesvol als de kosten en doorlooptijd binnen het budget blijven en er niet minder functionaliteit wordt opgeleverd dan vooraf is geschat. Als je een ict-project langs deze maatstaf legt, zul je opmerkelijk vaak concluderen dat het is mislukt, stelt Verhoef. 'Stel dat de bedenker van sms destijds een projectvoorstel had ingediend voor zeg 5 miljoen euro, en de uiteindelijke klus het dubbele had gekost, dan was het sms-project volgens Standish niet succesvol geweest.'

Terug naar die vier of vijf miljard. In 2003 werd door het toenmalige ministerie van VROM geschat dat

WAAR / NIET WAAR

Wat werd onlangs beweerd? Falende ict-projecten van de overheid kosten 4 tot 5 miljard euro per jaar. Wat zegt de wetenschap? We hebben geen idee.

Door **Bard van de Weijer** Illustratie **Leonie Bos**

de gehele overheid acht tot tien miljard per jaar uitgaf aan ict, en dat de helft van de projecten niet tot voltooiing kwam. Toen de omvang van dit bedrag duidelijk werd, ontstond politieke onrust. Daarop kreeg de Rekenkamer de opdracht er nog eens naar te kijken. De kamer kwam in 2007 met veel lagere cijfers. Er zou sprake zijn van 2,9 miljard euro aan riskante grote ict-projecten. Omdat deze projecten over meerdere jaren lopen, valt de jaarlijkse verspilling veel lager uit dan die 2,9 miljard, concludeerde de politiek tevreden.

Maar de Rekenkamer had alleen gekeken naar grote projecten van de rijksoverheid. Lagere overheden bleven buiten beschouwing. Net als kleinere klussen. Daarom zeggen ook deze cijfers weinig.

Omdat de politiek meer inzicht verlangde in de ict-kosten, krijgt de Kamer nu jaarlijks een rapportage. Verhoef heeft met een collega deze cijfers gebruikt om 73 grote ict-projecten onder de loep te nemen. Om te ontdekken hoe veel slechter de overheid het doet dan de private sector, vergeleken zij deze projecten met zesduizend klussen in de private sector. De uitkomst: de overheid verspilte 169 miljoen tot 1,3 miljard euro méér dan in de private sector zou zijn gebeurd. De faalkansen bij de overheid zouden ten minste twee keer zo hoog zijn.

Uit een tweede onderzoek – ook op basis van zo'n jaarrapportage aan de Tweede Kamer – bleek dat de kosten en doorlooptijden van overheidsprojecten altijd te laag worden ingeschat. Daar zit iets in, want een rooskleurige prognose helpt een klus er makkelijker door te krijgen bij de politieke bazen.

Het gevolg: bijna altijd ontstaan overschrijdingen. Er lijkt sprake van verspilling, maar als de eerste ramingen beter waren, kan eerlijker worden besloten of een investering het bedrag waard is. Bovendien zullen minder projecten uiteindelijk het stempel 'gefaald' krijgen.

De parlementaire commissie zal nog een hele klus krijgen aan het rapport dat in het najaar moet verschijnen.